

Lietuvos tautinė pilietinė politika santarvės ir gerovės valstybės link

Viešpats kalbėjo Mozei: „Prabilk į visą izraelitų bendruomenę ir jiems pasakyk: 'Būkite šventi, nes aš, Viešpats, jūsų Dievas, esu šventas. Nenešiok širdyje neapykantos broliui. Viešai pabark giminietį, tada tu dėl jo neturėsi nuodėmės. Nekeršyk savo tautiečiams ir nejausk jiems pagiežos. Mylėk savo artimą kaip save patį. Aš esu Viešpats: laikykitės mano nustatymų““. (Kun 19, 1–2. 17–19a).

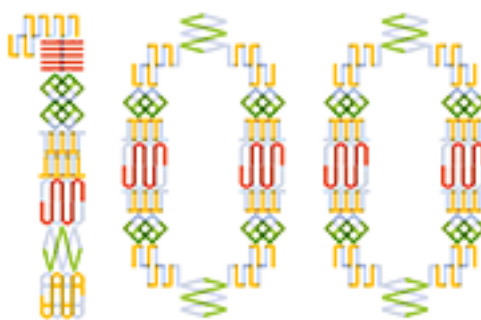

Šv. Kazimieras

Preambulė

Lietuvos tautinės pilietinės politikos aprašymas man buvo kūrybinis darbas, panašus į atsargų ėjimą lynu, nutiestu virš dviejų bedugnių. Pirmiausia, eiti juo, t.y. parašyti straipsnį tautine pilietine tematika, reikėjo drąsos. Kai eini tuo lynu, iš kairės ir iš dešinės matai bedugnes, kurios simbolizuoja nuodėmės prarają. Pažvelgus į kairę, matai nemeilės sau, pataikavimo didesniems ir fiziškai stipresniems mūsų kaimynams, Lietuvos valstybės bei savo tautos išdavimo, pasidavimo tautos menkavertiškumo kompleksui nuodėmės bedugnę. Atsigręži į dešinę, matai puikybės, egoizmo, neapykantos kitiems, ypač kaimynams, kitoms pasaulio tautoms ir rasėms nuodėmės bedugnę. Eiti į priekį lieka tik siauras takelis - lynas, kuris veda tolyn. *Tas takelis grindžiamas, pradedant nuo Dievo, kuris yra pati Meilė, Ištikimybė savo Tautai (krikščionims), Teisingumas ir Gailestingumas,* po to - savęs, savo artimo, savo tautos, savo Tėvynės meilės link kitų tautų iki visos Dievo kūrinijos, viso pasaulio, kurį išgelbėjo Kristaus gailestingumas, meilės. Ta Kristaus pergalė, nugalint pasaulio dvasią ir teikia man drąsos, džiaugsmo, pasitikėjimo, vilties. Tuo keliu einant Viešpats tarsi primena Didįjį Meilės įsakymą: mylėk Viešpatį Dievą visa širdimi, visa siela, visomis jėgomis, visu protu, o savo artimą kaip save patį. Pagal (Lk 10,27).

Atkurtai Lietuvai

Įkvėpti ateities

Girdžiu balsą, kurio nepažinojau:
7 „Nuėmiau naštą nuo tavo pečių,
tavo rankas išlaisvinau nuo pntinės.
8 Varge šaukeisi manęs, ir išgelbėjau tave;
nematomas atsakiau tau griaustiniu;

mėginau tave prie Meribos šaltinių.
9 Klausykis, mano tauta, įspėju tave!
O Izraeli, kad tu manęs paklausytum!
10 Neturėsi jokio kito dievo,
prieš svetimą dievą kniūbsčia nepulsi!
11 Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas,
kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės.
Atverk plačiai savo burną, aš ją pripildysiu“.
12 „Bet mano tauta nenorėjo manęs klausyti;
Izraelis nenorėjo man paklusti.
13 Užtat leidau jiems sekti savo užkietėjusią širdį
ir elgtis pagal savo užmačias.
14 O, kad mano tauta manęs klausytų,
kad Izraelis eitų mano keliais!
15 Tučtuojau nugalėčiau jų priešus,
prieš jų engėjus kaskart ranką pakelčiau.
16 Tie, kurie nekenčia VIEŠPATIES, gūšis iš baimės, –
jų žūtis bus amžina.
17 Bet tave maitinčiau geriausiais kviečiais
ir uolų medumi tave džiuginčiau“ . (Ps 81).

Šv. Onos bažnyčia su fasade išryškėjusia Gedimino stulpų forma

Ivadas. Lietuvos valstybės tautinės politikos dvasią apčiuopti galime dar gilioje senovėje - Lietuvos valstybės kūrimosi pradžioje - karaliaus Mindaugo laikais, kai lietuviškos žemės buvo sujungtos į vieną Lietuvos valstybę. Pagal popiežiaus Inocento IV Milane surašytą bulę (1251 m.), lietuvių sukurta valstybė tapo katalikiška Lietuvos karalyste. Vėliau LDK Gedimino laikais tautų taikaus sugyvenimo dvasia skleidėsi sostinėje Vilniuje - visos Lietuvos kultūros centre. „Ne vienas Vilniaus istorijos tyrinėtojas, rašydamas apie miesto praeitį, mini jame tvyrojusią tolerancijos dvasią. Nuo pat pirmojo savo paminėjimo rašytiniame šaltinyje Vilnius skelbia Europai, kad yra atviras kitataučiams atvykėliams. Regis, Gedimino kvietimas prilygo jo susapnuoto Geležinio vilko balsui, nes gana greitai į miestą ėmė keltis pirkliai ir amatininkai iš Vokietijos Hanzos sąjungos miestų, Prancūzijos, Italijos ir Ispanijos“ (pagal Tomą Venclovą).

Gerovės valstybės kūrimas glaudžiai siejasi su pilietinės visuomenės kūrimu. Todėl bendras tautinės pilietinės politikos tikslas - sukurti pilietinę visuomenę. Konkreti šiandieninės Lietuvos tautinės politikos siekiamybė – *atvira Lietuvos piliečių krikščioniška (katalikiška) bendruomenė.*

1. ***Atvira bendruomenė*** reiškia, kad, tęsdami LDK Gedimino pradėtą politiką, šiandien taip pat būtume atviri pasauliui ir tikėjimui. Kviečiame nedaryti kliūčių imigracijai, verslui, investicijoms iš visų pasaulio šalių. Tačiau yra pavojų. Kai Lietuva buvo okupuota, mes nebuvo savo žemės šeimininkai, tuomet Lietuvoje buvo vykdoma nevaldoma masinė imigracija. Ir šiandien, jei imigracija iš kurios nors vienos šalies žymiai išaugtų, neabejotinai reiktų imtis priemonių mūsų šalies tapatumui išsaugoti. *Šiam tikslui, manau, turėtų būti sukurta imigracijos kvotų sistema.* Ji privaloma tam, kad imigrantams pradžioje būtų sudaromos reikalingos ekonominės pragyvenimo sąlygos, atsižvelgiant į mūsų šalies ekonomines galimybes. Tačiau valstybėje turi būti išsaugota Lietuvos kultūros tapatybė, turi būti skatinama mokytis valstybinės kalbos ir galų gale nusistovėtų tam tikra imigracijos pusiausvyra pagal mūsų šalies dydį. Vykstant imigracijos procesui tautinių

bendrijų skaičius Lietuvoje turėtų išaugti. Atvirumo bruožas būdingas ir pačioms krikščioniškoms partijoms, nes Bažnyčia atvira visiems, kad pasinaudotų Kristaus nuopelnais. Krikščioniškos partijos nariu gali tapti bet kurios tautybės ir tikėjimo Lietuvos pilietis. Pažinimui ir glaudesniajam asmenų bendradarbiavimui, stojant į tokią partiją, gali būti reikalinga užpildyti nario anketą, kuri išlaiko konfidencialumo reikalavimus.

2. Įvairių tautų Lietuvos piliečius teisiškai sujungia viena Lietuvos pilietybė. Todėl esame vieninga **Lietuvos piliečių bendruomenė**, vadovaujamės atkurtos Lietuvos valstybės piliečių valia priimta ir paskelbta Lietuvos Konstitucija. Valstybinė lietuvių kalba garantuojama visame viešajame valstybės gyvenime. Pagal Švietimo įstatymą įvairių mokyklų mokinių tėvams (globėjams) išpareigojame sudaryti galimybes jų vaikus mokyti valstybine lietuvių kalba bet kurioje LR teritorijos vietovėje ir už jos ribų – etninėse žemėse, kur išlikusios gausesnės etninių lietuvių bendruomenės. Tautinės bendrijos išlaiko LR Konstitucijos garantuotas kultūrinės autonomijos teises (tautinių bendrijų mokyklos, parapijų bendruomenės ir kt.). Būtent čia per tautinių bendrijų kultūrinę autonomiją pasireiškia visos Lietuvos piliečių bendruomenės atvirumas ir tolerancija kitoms tautoms ir kultūroms. Čia valstybinė kalba atlieka ryšio vaidmenį tarp įvairių tautinių bendrijų kalbų, sujungdama visas gyvenančias tautas, jų tautines bendrijas į vieną Lietuvos piliečių bendruomenę bendram, sutelktam darbui dėl visų bendros Tėvynės Lietuvos. Liberalų siūloma „lygių galimybių“ politika valstybinių ir tautinių bendrijų mokyklų atžvilgiu reikštų ne ką kita, kaip Lietuvos valstybingumo menkinimą ir dvikalbystės ar net trikalbystės įvedimą vietoj vienos valstybinės lietuvių kalbos, tautinių getų kūrimą tautinių bendrijų tankiau gyvenamose Lietuvos vietovėse. Tai padarytų Lietuvą kaip valstybę politiškai labai priklausomą nuo didžiųjų Jos kaimynių - Lenkijos ir Rusijos. Geras žinojimas ir mokėjimas bendrauti valstybine lietuvių kalba visų tautinių bendrijų nariams nepadaro jokios žalos, bet priešingai - pakelia jų bendrą išprusimą ir išsilavinimą.

3. **Katalikiškų tradicijų bendruomenė** tapome karaliaus Mindaugo, valstybės įkūrėjo, Lietuvos Krikštą priėmusio iš Vakarų krikščionybės, laikais. Šis pasirinkimas nulėmė, kad Lietuva tapo daugumos žmonių katalikiško tikėjimo šalimi. Nuo tų laikų, kai Lietuvos Krikštą užbaigė valstybės valdovas Vytautas Didysis, kūdikių krikštu iš kartos į kartą yra perduodamos tikėjimo vertybės. Tikėjimo pagrindas - Krikšto malonė - nėra mūsų pasirenkama, nes Ji ateina kaip Dievo dovana per mūsų tėvų rankas, panašiai kaip iš tėvų gauname savo vardą bei pavardę. Per Krikštą gautoji Šventoji Dvasia vėliau mus veda per visą mūsų gyvenimą ir jo pabaigoje leidžia pasinaudoti Jėzaus Kristaus nuopelnais. Čia yra gražių pavyzdžių iš mūsų XIX a. praeities. Lietuvos didikas M. K.

Oginskis gyvenimo priesakuose savo sūnui rašė, kad „žmogus - ne atsitiktinumo padarinys, jis negimsta be prasmės. Už viską jis turi būti dėkingas savo Sutvėrėjui - Dievui. Religija - tai žmogaus pareiga, kurią kaip dovaną jam davė pats Viešpats. Be religijos žmogus yra niekas, tiktai bereikšmis skaitmuo. Pirmiausia būk krikščionimi, būk paprastu tikinčiuoju, kol tapsi tikinčiu iš įsitikinimo.“ Jis pabrėžė, kad „šiuose priesakuose yra tai, kas būtina, kad taptum laimingas...“

Po gūdžių religinės ir tautinės spaudos metų, šiandien Valstybėje garantuojama tikėjimo laisvė bei laisvai pasirinkto tikėjimo skelbimas, valstybė remia tikybos mokymą pagal tėvų (globėjų) pageidavimą (LR Konstitucija). Pavyzdžiui, sudaromos galimybės atskiroje vietovėje esant didesniai tėvų poreikiui šeimoje pradėtą katalikišką ugdymą tęsti ir mokykloje, todėl savivaldybė vienodomis sąlygomis su kitomis toje vietovėje esančiomis mokyklomis remia katalikiškos mokyklos įsteigimą ir finansavimą pagal mokinių krepšelį (Švietimo įstatymas). Tokios vienodos teisės garantuojamos ir kitoms Lietuvos tradicinėms religijoms, kurios turi šaknis bendroje Lietuvos istorijoje ir kultūroje. Taip pasireiškia bendradarbiavimas tarp Bažnyčios ir valstybės tikėjimo srityje, jo tikslas - valstybės piliečių bendrojo gėrio, doros puoselėjimas ir siekimas.

Katalikiško tikėjimo tradicija glaudžiai siejasi su *šeima*. Lietuvoje, kurioje pagal apklausas apie 80 proc. gyventojų yra katalikai, šeimos samprata remiasi nuo seno išbandyta katalikiška pasaulėžiūra: santuokinė ištikimybė, svarbiausias santuokos tikslas, kaip Dievo dovana, yra vaikai, o svarbiausias santuokos uždavinys - vaikus tinkamai išauklėti. Tai labai svarbi atsakomybės už šeimą ir valstybę pozicija, nes šeimos institucija yra pilietinės visuomenės pagrindas - mažiausia visuomenės ląstelė. Deja, dažnai čia pasireiškia žmogaus egoizmas nenoru turėti palikuonių, vaikų, nes jie „trukdo pakelti asmeninio gyvenimo kokybę“. Todėl krikščioniškų vertybių ugdymas šeimoje, mokykloje ir per Bažnyčią, visuomenines informavimo priemones yra glaudžiai susijęs su brandžios pilietinės visuomenės kūrimu, optimizmą keliančiu tautos dvasiniu atsinaujinimu ir gimstamumu. Čia gausinga šeima - brangi Dievo dovana, suteikianti daug džiaugsmo kiekvienam šeimos nariui ir pačiai tautai. Pasilikti bendruomenėje - šeimoje, tautoje - o ne likti vienumoje, yra tikras žmogaus laimės ir gyvenimo prasmės iššūkis.

Krikščioniška pasaulėžiūra žmogų vertina kaip asmenį su materialiais ir dvasiniais poreikiais ir gina kiekvieno žmogaus *asmens orumą*, nes jis sukurtas pagal Dievo paveikslą. Kristus Evangelijos palyginime apie samdomus vynuogyno darbininkus pamini, kad pragyvenimo minimumo užmokesčio vertas ir tas, kuris buvo samdytas vakare ir dirbo tik dalį dienos, lyginant su tais, kurie vargo per visos dienos karštį. Žmonių bendruomenę skaldantis egoizmas be krikščioniškų vertybių neretai žmogaus asmenį nuvertina iki nereikšmingo ekonomikos mechanizmo sraigtelio. Toks požiūris į žmogų anksčiau ar vėliau atveda prie neapykantos savo piliečiui, savo tautiečiui bei

valstybei, prie savo valstybės „susprogdinimo“ į „mažus gabalėlius“, „nenaudingus“ vienas kitam, modelio. Tada visuomenę lydi dvasinio nupuolimo ženklai: turtinė nelygybė, susvetimėjimas, vienišumas, alkoholizmas, narkomanija, korupcija, padidėjęs šeimų skyrybų, emigracijos ir savižudybių skaičius. „Sekdami Kristumi, kuris darbavosi kaip amatininkas, krikščionys verčiau tegu džiaugiasi, kad gali imtis bet kokio žemiškojo darbo, jungdami visą žmogiškąją, šeimos, profesinę, mokslo ir technikos veiklą į vieną gyvybinę sintezę su religinėmis vertybėmis, kurioms laikant svarbiausiu kelrodžiu visa darniai vyksta Dievo garbei. ...Plyši tarp daugelio išpažįstamo tikėjimo ir kasdienio gyvenimo reikia laikyti viena sunkiausių mūsų meto klaidų. ...Naujajame Testamente pats Jėzus Kristus grasė už tai sunkiomis bausmėmis. ...Tad tenebūnie klaidingai priešinama profesinė bei visuomeninė veikla vienoje pusėje ir religinis gyvenimas – kitoje.“ Taip pat „labai svarbu, ypač pliuralistinėje visuomenėje, kad būtų teisingai žiūrima į politinės bendruomenės ir Bažnyčios santykius, kad krikščionių veiksmai, kuriuos jie pavieniui arba bendrai atlieka savo vardu, kaip piliečiai, vadovaudamiesi krikščioniškąja sąžine, būtų aiškiai skiriami nuo tų, kuriuos jie drauge su savo ganytojais atlieka Bažnyčios vardu“ (pagal „Gaudium et spes“).

4. Subsidiarumas – organizacinis principas, teigiantis, kad aukštesnio lygio organizacijos neturi kištis į žemesnio lygio organizacijos veiklą, bet turi joms padėti vykdyti šią veiklą. Dėl to šis principas draudžia priskirti aukštesnio lygio organizacijai funkcijas, kurias gali atlikti žemesnio lygio organizacija. Subsidiarumas yra vienas iš pagrindinių Bažnyčios socialinio mokymo principų. Kadangi mes priklausomi vieni nuo kitų, žmogaus prigimtį išskleidžiančios aplinkybės turėtų atsispindėti ir įstatymuose, ir papročiuose. Subsidiarumas taip pat yra pilietinės visuomenės vienas iš svarbiausių kūrimo principų, yra nesuderinamas su individualizmu ir uždarumą propaguojančiomis ideologijomis. Koks galėtų būti šio svarbaus principo konkretus pritaikymas šiandieninėje ekonominėje šalies politikoje? Lietuvos prezidentas Gitanas Nausėda užsibrėžė gražią viziją: mūsų šalyje sukurti gerovės valstybę. Į šią gražią Lietuvos viziją atsiliepė ir Bažnyčios atstovas Lietuvos Vyskupų Konferencijos Socialinių reikalų tarybos pirmininkas vyskupas Kęstutis Kėvalas. Jis įvardijo tris visuomenės grupes: šeimas, jaunimą ir vargšus, kurių padėties negerinant ir nesprendžiant, užsibrėžtas gerovės valstybės tikslas nebus pasiektas. Vyskupas pabrėžė, kad tikslas yra ne nuleista iš viršaus „globos valstybė“, sudaranti sąlygas pasyviai, vangiai visuomenei, bet leidimas bendruomenėms spręsti ir padėti pačioms sau. Tam turi veikti krikščioniškosios demokratijos subsidiarumo principas: aukštesnė valdžios institucija nesikiša, jei tą padaryti gali bendruomenė savarankiškai. Valstybės valdžia savo ruožtu turėtų sudaryti sąlygas vystytis smulkiam ir vidutiniam verslui, stiprinti santuoką, visokeriopai remti nevyriausybinės organizacijas.

Valstybėje taikomas gyventojų pajamų apmokestinimo principas glaudžiai siejasi su visuomenėje gyvuojančiomis vertybėmis. Dėl per didelės liberalizmo ideologijos įtakos, Lietuvoje klesti išsigalėjęs individualizmas, kuris sąlygoja didžiulę turtinę nelygybę tarp Lietuvos piliečių. Čia krikščionys demokratai galėtų labai pasitarnauti visuomenei, švelninant esamą situaciją ir liudijant politinį nuosaikumą tarp kraštutinių kairės ir dešinės partijų. Krikščioniškos demokratijos tikslas yra sukurti gausią viduriniąją klasę, kad išvengtume visuomenėje susiskaldymo į labai turtingus ir vargšus. Kaip priemonė čia gali padėti *progresiniai mokesčiai*. Tokiam tikslui pasiekti turi būti padarytas kompromisas valstybėje tarp verslo ir valstybės socialinės apsaugos institucijų. Šis siekis gali būti palaipsniui realizuojamas įstatymiškai įgyvendinant tokią nuosaikią ekonominę programą, kurioje progresiniai mokesčiai veiktų kartu su šeimos institutą stiprinančia mokesčių politika. Kitaip progresiniai mokesčiai atneštų žalos šeimoms, ypač gausioms. Todėl prieš tai būtina įgyvendinti principą, kad *bendrų šeimos pajamų apmokestinimo dydis turėtų būti sulygintas su viengungio žmogaus pajamų apmokestinimo dydžiu bei padidintos išmokos už kiekvieną gimusį vaiką*. Toks apmokestinimo principas remiasi **subsidiarumo ir solidarumo principais**, valstybės pasitikėjimu šeimos institucija, ugdo pačių šeimų savarankiškumą. Valstybės mastu toks apmokestinimo principas mažintų bendras valstybės biudžeto socialines išlaidas, nes būtų atsižvelgiama į šeimos, kaip solidarių narių instituciją, kurioje atskiro asmens pajamos pasidalinamos visų šeimos narių bendrai gerovei. Tai yra pasiekta kai kuriose išsivysčiusiose Vakarų šalyse (Vokietija), kurios vadovaujasi krikščioniškąja demokratija. Taigi, tokiu būdu gali būti iš dalies sprendžiama ir mažo gimstamumo bei visuomenės senėjimo problema. Aišku, individualistai, kurie asmeninį gerį kelia aukščiau šeimos, tam nepritar, tačiau tai valstybės išlikimo klausimas, nes šeimos institucija kuria valstybės ateitį, be paramos jai gresia valstybės sunykimas ir galų gale išnykimas iš pasaulio žemėlapiu.

5. Akcentuokime pilietybę, bet ne etninę kilmę! Viešpats sukūrė pasaulį kaip įvairių tautų šeimą: „Kai Aukščiausiasis tautoms žemę dalijo, kai žmonių vaikus skirstė, Jis ribas tautoms nustatė pagal Dievo sūnų skaičių“. Nors tautybė yra neišvengiama duotybė, tačiau tuo pačiu metu Viešpats per Šv. Raštą prašo mūsų, krikščionių, dėl tarpusavio meilės pakilti aukščiau kiekvieno asmens tautinės tapatybės. Dar daugiau: Jėzus sako, kad „man yra motina, brolis ar sesuo tas, kuris vykdo mano dangiškojo Tėvo valią“. Taigi išeina, kad kiekvienas Jėzaus pasekėjas man yra dvasiškai svarbesnis, lyginant net su mano artimiausia gimine pagal kraujo ryšį! Tai ką bekalbėti apie tautybę. Įvertinant tai, valstybėje, kuri dažniausiai sukuriama jos prigimtinės tautos ir tam, kad tokia šalis būtų atvira kitoms tautoms ir pasauliui, įkuriama pilietybės institucija. Jos siekis - įvairių tautų valstybės piliečius apjungti į vieną šeimą, į pirmą vietą iškeliant žmogų kaip asmenį, ne jo

tautybę. Todėl, nors ir gyvename prigimtinėje tautinėje valstybėje, tačiau jos pirmaeilis tikslas tampa pilietinės visuomenės sukūrimas. Taigi prieš gaunant LR piliečių pasus kviečiame žmones (pagal nutylėjimo principą) palikti vien tik Lietuvos piliečio tapatybę, nes pagal galiojančius įstatymus piliečio tautybės įrašas Lietuvos piliečio pase nėra privalomas. Čia negalime pritarti populistinei kairiojo liberalizmo tariamai tolerantiškai tautinei politikai, kai norima akcentuoti tautinį išskirtinumą, kurio pagrindu kuriamos ir sureikšminamos taip vadinamos „tautinių mažumų teisės“ ir jų „gynybai“ skatinamas partijų nacionaliniu pagrindu kūrimasis. Iš tikrųjų vertinant pagal tarptautines normas tokių tautinių darinių kaip tautinės mažumos Lietuvoje iš tikrųjų nėra, yra tik Lietuvos valstybės istorijos tėkmėje susiformavusios Lietuvos tautinės bendrijos (žiūrėkime LR Konstituciją). Turime Lietuvos lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių, žydų, kitų tautybių Lietuvos tautines bendrijas. Kartais Lietuvos lenkus ar rusus vadindami „tautine mažuma“ mes, norime to ar nenorime, prisidedame prie veidmainiškos politikos, kuri nori tautines bendrijas priskirti prie tautinės mažumos statuso, suprantama, tik dėl to, kad tautinė bendrija įgytų daugiau tarptautinių tautinės mažumos teisių. Tačiau tarptautinės mažumos statuso teisės skiriamos tik tautai, kuri neturi pasaulyje savo tautinės valstybės, tam, kad apsaugotume pasaulyje esančią jos unikalią vienintelę kultūrą. Lietuvos lenkams, rusams negresia joks pavojus jų kultūrai, nes šalia - didžiulės šių mūsų kaimynų valstybės! Valstybės viduje bet koks nelygiateisiškumas tautinių bendrijų atžvilgiu veda prie santykių tarp visų tautinių bendrijų susipriešinimo, atstumia jas nuo tarpusavio bendrystės, nekuria motyvų kartu bendrai dirbti bei puoselėti bendrą Tėvynę - Lietuvos valstybę. Pataikavimas kaip „tolerancija“ tik kai kurioms, gal būt ir „reikšmingoms“ „tautinėms mažumoms“, iš tikrųjų veda link jų uždaro, getų kūrimo, galų gale - prie skilimų, smurto ir karų. Ar valstybės dezintegracijos procesai negali tapti tokie pat skausmingi, kokie buvo jos kūrimosi pradžioje? Ko reikia, kad išsaugotume taiką ir vienybę? Šiandien iš visų suinteresuotų pusių reikia pasitikėjimo ir vienas kito supratimo, ypač supratimo, kad tolerancija kitoms tautoms valstybėje atsispindi kultūroje - per Lietuvos tautinių bendrijų kultūrinę autonomiją, bet kartu ir išsaugant Lietuvos valstybingumą, teritorijos vientisumą ir tapatumą, skirtingą nuo Lietuvos kaimyninių šalių, kurioms kai kurios Lietuvos tautinės bendrijos kultūros požūriū yra labai artimos. Per kultūrinę autonomiją kiekviena Lietuvos tautinė bendrija gali išlikti savimi, asmuo - savo tautos atstovu. Tačiau to nepakanka. Kviečiame visus Lietuvos piliečius, priklausančius tautinėms bendrijoms, integruotis į Lietuvos politinį, kultūrinį ir ekonominį gyvenimą. Kvietimas integruotis reiškia kvietimą būti atviriems bei tautinių bendrijų priėmimą su meile ir pasitikėjimu į Lietuvos piliečių bendruomenę, kad vienodai gerai, džiugiai jaustumėmės gyvendami ir kurdami bendroje visų mūsų Tėvynėje - Lietuvoje. Viešai ir oficialiuose dokumentuose pirmoje eilėje akcentuokime visus mus jungiančią Lietuvos pilietybę. Tokiu atveju nelieka nei kokios nors „pagrindinės“ ar „antraeilės“ tautybės, nes

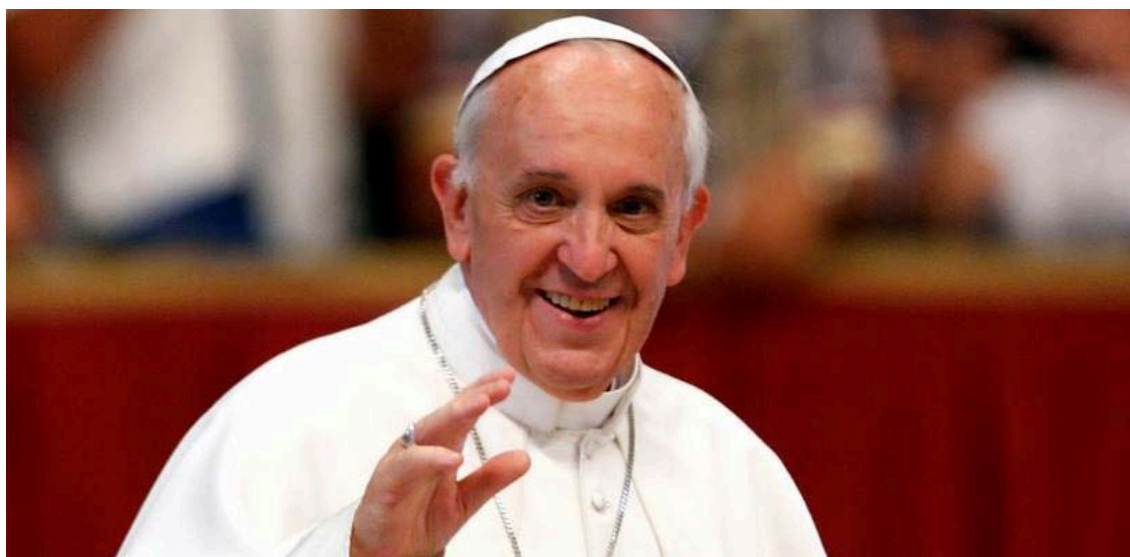
visi Lietuvos respublikos piliečiai valstybės požiūriu visada išlieka lygių teisių, nepriklausomai nuo jų tautybės. Tai turėtų tapti savaime suprantama viešojo gyvenimo norma.

Tačiau visiškai kita nuostata turėtų būti taikoma bendrojo lavinimo mokyklose, kur egzistuoja santykis tarp tautinio ir pilietinio ugdymo. Po Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo buvo akcentuojama tautinė mokykla, bet šios idėjos greit atsisakyta ir pereita prie pilietinės mokyklos. Pasak kalbininko akademiko Zigmo Zinkevičiaus, tai nedaug ką bendro turinčios sąvokos. „Tautinės ir pilietinės visuomenės kūrimas mokyklose turi būti atskirtas. Pirmiausia dėmesį reikia koncentruoti į tai, kad mūsų mokykla rūpintųsi tautinės visuomenės sukūrimu. Pilietinė turi likti antram plane“. Taip, nes valstybę įkūrė būtent lietuvių tauta, kurios pagrindu ir gyvuoja Lietuvos valstybė. Pilietybė Lietuvos valstybėje atsirado žymiai vėliau, kada į Lietuvą atsikėlė kitų tautų žmonių, dabar sudarančių Lietuvoje tautines bendrijas. Ir tik tuomet atsirado poreikis visus Lietuvoje gyvenančius žmones suvienyti į vieną Lietuvos piliečių bendruomenę bendram darbui savo tėvynei Lietuvai.

6. Lietuvos tautinių bendrijų mokyklose turi būti įgyvendinamas *pilnavertis valstybinės kalbos mokymasis*, moksleiviai turi būti paruošiami sėkmingoms tolimesnėms profesinėms studijoms valstybine kalba. Pavyzdžiui, sėkmingai Latvijoje veikianti dvikalbio švietimo sistema šiuo metu laikoma viena geriausių Europos Sąjungoje. ES yra vartojamas terminas „integruotas turinio ir kalbos mokymasis“ (context and language integrated learning). Žinoma, nė vienos valstybės švietimo ir kalbos politika negali būti automatiškai perkelta į kitą valstybę, bet lietuvių ir latvių kalbos yra brolių kalbos, vienintelės gyvos baltų kalbos. Todėl mes turime bendradarbiauti švietimo politikos ir kalbos srityje. Šie modeliai numato, kad vaikai mokytis pradeda gimtąja (tautinės bendrijos) kalba, o valstybinės kalbos svarba švietimo laikotarpiu tolydžiai didėja. Nuo 2004 metų tautinių bendrijų vidurinėse mokyklose palaipsniui nuo 10 klasės buvo pradėtas mokymas latvių kalba (60 proc. dalykų). Latvijos Saeima 2018 m. kovą priėmė Švietimo įstatymo ir Įstatymo dėl bendrojo ugdymo pataisas, pagal kurias 2019–2020 mokslo metais tautinių bendrijų mokyklose vidurinio ugdymo pakopoje bus pradėtas laipsniškas perėjimas prie ugdymo latvių kalba. Pradedant 2021–2022 mokslo metais, visi 10–12 klasių moksleiviai visus dalykus jau turės mokytis latvių kalba, užtikrinant tautinių bendrijų vaikams galimybę toliau mokytis gimtosios kalbos ir literatūros, taip pat gimtąja kalba mokytis su jų kultūra bei istorija susijusius dalykus. Siūlome Lietuvos savivaldybių (valstybės) tautinių bendrijų bendrojo lavinimo mokyklose nuo 10 klasės bent pusę dėstomų dalykų mokytis valstybine kalba, o kiek vėliau pasiekti ir Latvijos standartą. Jau šiandien Lietuvos istoriją ir geografiją dėstome tik valstybine kalba. Iš tikrųjų tai ne tik tautinių bendrijų interesas, kad baigę mokyklas jauni žmonės galėtų pasilikti Lietuvoje, čia dirbtų ir kurtų. Tai taip

pat yra ir jų Tėvynės Lietuvos interesas, kad čia, gavę vidurinį išsilavinimą, dažnai katalikiškos pasaulėžiūros, jauni žmonės liktų savo šalyje ir stiprintų jos valstybingumą. Jų tautinis tapatumas, pamažu pereinant prie valstybinės kalbos, gali būti ugdomas ne tik per dėstomų dalykų kalbą, bet ir per dėstomų dalykų turinį. Pavyzdžiui, rusų tautybės asmenims bendražmogiški moralės principai bus labiau suprantami ir sėkmingiau perteikiami per rusų rašytojo klasiko Dostojevskio kūrybą nei per kitų pasaulio tautų rašytojų kūrinius ir t.t.

Racionali ir ori tautinė pilietinė valstybės vidaus ir užsienio politika, pagrįsta krikščioniškomis vertybėmis

Popiežius Pranciškus

Subsidiarumas ir atsakingumas

Popiežius Pranciškus Asyžiuje įvairių pasaulio religijų atstovų susitikime „Už taiką“ meldžiasi, kad „teprasideda nauji laikai, kuriais globalizuotas pasaulis būtų tautų šeima.“ Tai esmingi popiežiaus žodžiai. Dievas sukūrė pasaulį kaip tautų šeimą. Kaip šią popiežiaus įžvalgą pritaikyti mums šiandien? Šiuo principu turėtų remtis ir Europos Sąjunga, kaip atsakingų šeiminių už savo žemę tautų bendruomenė. Kiekvienos ES šalies piliečiai tokiu būdu turi jausti atsakomybę už savo šalį, nes Dievas, sukūręs pasaulį, skiria atsakomybę žmogui. Krikščioniškas atsakingumas - kurti žemėje brolystės ir seserystės visuomenę prasideda lokaliai nuo savo šeimos, artimiausios bažnytinės ar pasaulietinės bendruomenės, šalies pilietinės visuomenės, kitaip šis siekis kurti virstų utopija. Mes nesame viso pasaulio ar ES piliečiai - tai būtų abstraktu. Kiekvienam iš mūsų veikiant konkrečiai savo srityje, savo gyvenamojoje vietoje, būtent tas mažas mūsų darbelis savo šeimai, savo parapijai, savo Tėvynei, gali sukurti didelius ir gražus bendrus globalius rezultatus visame

pasaulyje. Kaip svarbi mūsų šeimininga veikla savo šalyje, savo bendruomenėje, savo šeimoje, taip svarbi ši veikla ir visam pasauliui!

Kokia gali būti racionali šių dienų Lietuvos tautinė pilietinė vidaus ir užsienio politika? Kuriant „svajonių“ Lietuvą labai svarbu nepamiršti prieš tai aptarto krikščioniško subsidiarumo ir atsakingumo principo. Didžiausią dėmesį reikėtų sutelkti į vidaus (pilietinės visuomenės, visuomeninių organizacijų, parapijų veiklos bei šeimos problemų) sprendimą. Gvildendami klausimą apie Lietuvos pilietinės visuomenės kūrimą apsiribokime keliais pagrindiniais aktualiausiai šiandienai aspektais tose srityse, kuriose aiški Lietuvos tautinė pilietinė pozicija yra reikalingiausia. Tai santykiai su Lietuvos lenkų rinkimų akcija (naujasis pavadinimas LLRA-LKŠS), Europos Sąjunga (ES) ir atgrasymas nuo Rusijos karinės grėsmės. Kadangi esame stiprios gynybinės sąjungos NATO nariai, atrodytų esame apsaugoti tarptautinių pajėgų nuo Rusijos tiesioginės grėsmės, tačiau pirmiau ir svarbiau šio Lietuvos saugumo aspekto turi būti suprantama, kad Lietuvos valstybės gynimas ir išsaugojimas yra ne jos geopolitinių ir karinių sąjungininkų, bet pirmiausiai jos pačios piliečių moralinė ir patriotinė pareiga (Vilniaus forumo deklaracija „[I tautos ir valstybės atsinaujinimą](#)“, 2016 m.). Visiškai teisi yra Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė teigdama, kad *Lietuva pirmiausia turi pati investuoti į savo saugumą* ir tik tuomet tikėtis partnerių pagalbos. Paanalizuokime, kokia Lietuvos pilietinė pozicija turėtų būti santykiuose su LLRA.

Lietuvos užsienio tautinė ir pilietinė politika prasideda nuo artimiausių kaimynų - Lenkijos ir Lietuvos pozicijos santykiuose su LLRA. Anksčiau vykusių diskusijų praktika parodė, kad čia mažai kas priklauso vien nuo vidinio dialogo, nes LLRA yra uždara organizacija, manau, turinti glaudžių ryšių su Lenkijos ir Rusijos revanšistine politika. Tikrieji tokios politikos tikslai slepiami po įvairia uždanga, pavyzdžiui, noru „perkrauti“ santykius su Lenkija. Kai kurių politikų ėjimas į viešas diskusijas su LLRA, manau, nedavė daug naudos nei mūsų visuomenei, nei politikams, tačiau priešingai - padėjo susivienyti priešišškai Lietuvos integralumui ir pilietiškumui nusistačiusių rinkėjų balsus. Taigi čia geriausia pozicija - ne vien pakantus dialogas, bet ir mūsų kantrybė bei ėjimas į priekį apsiribojant tautinių bendrijų kultūrine autonomija, kuri leistų tautinėms bendrijoms puoselėti ir išskleisti savo kultūrą Lietuvos valstybėje, o parapijų bendruomenėse - gražiai garbinti Dievą įvairiomis kalbomis. Kultūrinė autonomija tuo pačiu metu leidžia visas Lietuvos tautines bendrijas *integruoti* į bendrą viešą pilietinį Lietuvos gyvenimą, puoselėjant taikų bendradarbiavimą, nedarant jokių skirtumų dėl asmens tautybės. Lietuvos tautines bendrijas neišvengiamai veikia ir veiks natūrali asimiliacija ir tai yra neišvengiamas procesas tautinėje pilietinėje valstybėje. Kas kita yra tautinių mažumų asimiliacija, kuri tarptautinių įstatymų yra draudžiama. Tuo siekiama apsaugoti išlikusią unikalią tautinę kultūrą pasaulyje. Nuo prievartinės asimiliacijos labai nukentėjo Lenkijos ir Baltarusijos lietuviai savo etninėse žemėse. Tokių tautinių darinių Lietuvoje neturime. Šiandien LLRA (LLRA-LKŠS) pamažu keičiasi ir įgyja teigiamų bruožų: dėl jos krikščioniškumo ši partija gali tapti tikra Lietuvos krikščioniškų šeimų atrama.

Popiežius Pranciškus sako, kad žmogaus teisių kultūrą reikia pagilinti, nes neretai jomis piktnaudžiaujama, reikalaujant individualistinių teisių, nepaisančių nei pareigų, nei socialinio konteksto: „Jei kiekvieno teisė darniai neorientuota į didesnę gerį, ji galiausiai imama suvokti kaip neribota ir virsta konfliktų bei smurto šaltiniu.“ (Bernardinai.lt: „[Kodėl popiežius Pranciškus Europą vadina pavargusia močiute?](#)“). Neškime šias popiežiaus įžvalgas į gyvenimą. Kur ta riba, kur baigiasi iš tolerancijos kylančios žmogaus teisės ir prasideda destrukciją tarptautiniuose santykiuose nešantis individualizmas? Deja, turime pavyzdžių, kai atskirų asmenų ar žmonių grupių individualizmas taip pasireiškia, kad net pradeda kėsintis į pačią valstybę ir jos tapatybę. Esame ne kartą skaitę Lietuvos Nepriklausomybės aktą, kur sakoma, kad Lietuvos Taryba skelbia atstatanti Lietuvos valstybę ir ją „*atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis*“. Suprantama, kad valstybė sukuriama tautos dėl jos skirtingos tapatybės, kur bene svarbiausią vietą joje užima tautos kalba, raštas, tikėjimas, papročiai, istorija. Todėl ir šiandien, sprendžiant „W“ problemą, reikia suprasti, kad čia nebus „ir avis sveika, ir vilkas sotus“. Istorikai taip susiklostė, kad raidės V ir W reiškia kai ką daugiau nei vien tik skirtingas tautines tapatybes. Lietuvos miestų ir miestelių lenkiški pavadinimai yra atsiradę iš lietuviškų Abiejų Tautų Respublikos (ATR) laikais kaip Lietuvos bajorų sulenkėjimo viena iš pasekmių. Vartoti buitinėje šnekoje tokių lenkiškų žargonų niekas nedraudžia, bet oficialiai rašyti? Ar veidrodžiškai sulyginus rašymo teises lenkiškai ir lietuviškai atstatysime teisingumą? Tarptautinės teisės visų pirma įpareigoja saugoti etninius vietovių pavadinimus tautos gyvenamoje vietoje ir leisti rašyti juos originalia etninės tautos kalba. Tautinės bendrijos Lietuvoje* yra visai kitas tautinis darinys, turi žymiai paprastesnę tarptautinį statusą, dar vadinamą kultūrine autonomija. Todėl piliečių pavardžių ir kiti užrašymai lenkiškai ar rusiškai, ar kita kalba pagal tarptautines normas mūsų šalies neįpareigoja, o tuo labiau juos rašyti mūsų valstybės registruose. Kas iš politikų nori tai daryti, deja, tai darys tik lietuvių tautos ir kalbos sąskaita, toliau trindami lietuvių etninėse žemėse išlikusį mūsų baltų kultūros paveldą.

Kiekvienais metais sausio 25 d. švenčiamas Vilniaus miesto gimtadienis. 1323 metais tą dieną Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas parašė laišką, skirtą Liubeko, Zundo, Brėmeno, Magdeburgo, Kelno bei kitų miestų gyventojams. Šiame laiške pirmą kartą paminėtas Vilniaus miestas. Ne mažiau svarbus yra Jogailos valdymo pradžioje 1387 m. Vilniuje įvykęs lietuvių krikštas, kurį galime priskirti prie Vilniaus miesto gimtadienio dangui - vilniečių atgimimo naujam gyvenimui su Kristumi. Jogailos vardas senovės vietine lietuvių kalba reiškė gerą raitelį (dviskiemenis vardas, sudėtas iš žodžių „joti“ ir „gaila“, kuris senov. lietuvių reiškė galią). Tuomet Jis pasikvietė į mūsų šalį garbingų kunigų iš Lenkijos, kad savo tautai perduotų Krikšto galią per apšlakstymą vandeniu iš Vilnelės ir Neries upių. Kaip mini Lenkijos istoriko Dlugošo senovės

metraščiai, Vilniuje gyvenanti lietuvių gentis nemokėjo lenkiškai, tai vertėjavo pats Krikšto apeigų iniciatorius ir vadovas Jogaila, kuris buvo tą kalbą išmokęs. Šiandienos gera žinia ta, kad lietuvių kalba atgyja ir mūsų Vilniaus krašto Bažnyčiose, kuri kadaise šimtmečius buvo negailestingai ujamą. Deja, ne visose Vilniaus krašto bažnyčiose, kur „du ar trys“ susirenka, ji įsileidžiama. Tai buvusios senos didžiavalstybinės politikos reliktas, kuris katalikų tikėjimą savinasi kaip „polska viara“. Jo dar reikia atsikratyti. Tad norėčiau paskatinti visus Lietuvos lenkų tautybės kunigus, ypač Lietuvos piliečius, kad jie nesibijotų Šv. Mišių aukoti savo protėvių lietuvių, t.y. buvusių tikrų vilniečių, kalba. Telaimina Jus Viešpats.

Lietuvos pozicija santykiuose su mūsų didžiaisiais kaimynais - Lenkija ir Rusija.

Jėzus nuėjo į Alyvų kalną. Auštant jis vėl pasirodė šventykloje. Visi žmonės rinkosi prie jo, o jis atsisėdęs juos mokė. Tuomet Rašto aiškintojai ir fariziejai atvedė moterį, sugautą svetimaujančią. Pastatė ją viduryje ir kreipėsi į jį: „Mokytojau, ši moteris buvo nutverta svetimaujančią. Mozė mums Įstatyme yra liepęs tokias užmušti akmenimis. O tu ką pasakysi?“ Jie tai sakė, spėsdami jam pinkles, kad turėtų kuo apkaltinti. Bet Jėzus pasilenkęs ėmė pirštu rašyti ant žemės. Jiems nesiliaujančiam kamantinėti, jis atsitiesė ir tarė: „Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį“. Ir vėl pasilenkęs rašė ant žemės. Tai išgirdę, jie vienas po kito ėmė trauktis šalin, pradėdant nuo vyresniųjų. Pagaliau liko vienas Jėzus ir ten stovinti moteris. Atsitiesęs Jėzus paklausė: „Moterie, kur jie pasidėjo? Niekas tavęs nepasmerkė?“ Ji atsiliepė: „Niekas, Viešpatie“. Jėzus jai tarė: „Nė aš tavęs nepasmerksiu. Eik ir daugiau nebenušidėk“. (Jn 8).

Savo santykiuose su kaimynais privalome elgtis labai atsakingai, nes visi kaimynai yra mums Dievo duoti, o mes - kaimynams. Todėl visų pirma privalome būti atviri, priimti juos tokius, kokie jie yra ir tik po to eiti prie diskusijų, patarimų, pareiškimų, derybų. Jei santykio nėra, lieka nuolanki malda Viešpačiui, atleidimas kaimynui už visą mums jo padarytą blogį bei taikos siekimas. Iš mūsų santykio su Dievu negali kilti jokie pataikavimai didesniesiems, bet kyla drąsa pasakyti tiesą, nuoskaudas, skaudulius, istorija pagrįstas baimes, iš kurių kyla šiandieninis mūsų nepasitikėjimas vienu ar kitu didžiuoju kaimynu. Tad dėl mūsų nuoširdaus atleidimo ir ramybės, pirmiausia mums patiems reikia pažinti ir drąsiai įvardinti visą blogį, kurį patyrė mūsų šalis. Tik įvardintos ir iš Dievo malonės atleistos nuoskaudos ilgainiui leis mums nebenugrimzti tame buvusiam istorijos skausme ir tose žaizdose. Tačiau taika ir mūsų pasitikėjimo atstatymas priklausys ne vien nuo mūsų geros valios ir atleidimo. Taikos sutartys gali būti pasirašomos, tačiau nuo kokių esminių sąlygų

priklausys tikroji ilgalaikė taika, kurios lengvai nesugriautų įvairios politinės kataklizmos, o perspektyvoje vyktų atviras ir pasitikėjimu vienu kitais pagrįstas bendradarbiavimas? Panagrinėkime kokia Lietuvos vidaus ir užsienio politika psichologine ir tikėjimo prasme vestų mūsų šalį į brandų susitaikinimą su mūsų didžiais kaimynais Lenkija ir Rusija?

Gilų pėdsaką Rytų Lietuvoje paliko mūsų karų su kaimynais istorija: tai žiauri Rusijos invazija ATR laikais, kada 1655 m. buvo sudeginta Lietuvos sostinė Vilnius, po jo sekė žiauri maro epidemija, išnaikinusi daug etninių Vilnijos gyventojų lietuvių valstiečių, Lietuvos bajorų lenkiška asimiliacija XVIII a. ATR laikais, formuojantis Lenkijos unitarinei valstybei, 1795 m. įvykęs III-asis ATR padalijimas - tai Lietuvos etninių žemių Rusijos įvykdyta okupacija ir jos metu vykę sukilimai, po kurių Rusijos žandarai vykdė sukilėlių žudymus bei trėmimus.

Visgi, palyginę tuometinėje Rusijos imperijoje XIX a. viduryje išleistas Vilniaus gubernijos gyventojų etnografinės statistikas pagal D'Erkerto (1863 m.), Kareivos (1861 m.) ir Janžulo (1865 m.) žemėlapius, matome, kad jie vienas nuo kito skiriasi dėl Lietuvos rytų etnografinės sienos, tačiau viename sutinka: tuometinės lietuvių gyvenamos srities liniją veda dar toli už Vilniaus, bent už kelių dešimčių kilometrų. Nustatyta, kad šie autoriai naudojosi istoriko Teodoro Narbuto (1784 - 1864)** aprašytomis lietuvių gyvenamomis ribomis, Peterburgo Mokslų Akademijos paruošta statistika, kurią pagal paprijas jai buvo pristatę Vilniaus vyskupystės kunigai ir kitais vietovės gyventojų etniniais šaltiniais.

Taigi, galima konstatuoti, kad dabartinės Lietuvos Respublikos rytinės valstybinės ribos atitinka XIX a. Vilniaus gubernijos ribas, kur dauguma gyventojų buvo lietuviai. Tai labai svarbus istorinės dokumentikos faktas, kuris, anot prezidento A. Smetonos raštų, „sugriauna lenkų publicistų pasakas ...apie Vilniaus apskrities lenkiškumą“. Vėliau, 1920 m., generolo L. Želigovskio smurtu pietrytinė Lietuvos dalis buvo klasingai okupuota Lenkijos, atskirta nuo Lietuvos. Tarpukario Lenkijos okupacijos sąlygomis Vilniaus krašte buvo drastiškai uždaromos lietuviškos mokyklos, vykdoma Vilnijos gyventojų lenkinimo politika***, pasitelkiant ir katalikų tikėjimą kaip „polska viara“.

Atleidimas nėra užmiršimas (amnezija), jis turi savo dialektiką. Kaip atrasti jėgų tą vykdytą blogį atleisti ir atrasti tikrąją meilę su savo kaimynais? Tik viešai ir neslėpdami, o drąsiai pripažinę šias savo žaizdas ir sukeltą skausmą, galėsime visa širdimi atleisti. Tačiau visiškai susitaikyti bus įmanoma tik tada, kai mes būsime pasiryžę atleisti, o skriaudėjai atsiprašys ir atlygins žalą. Tai nepriklauso vien nuo mūsų parodytos geros valios atleisti, bet ir nuo kitos pusės atgailos.

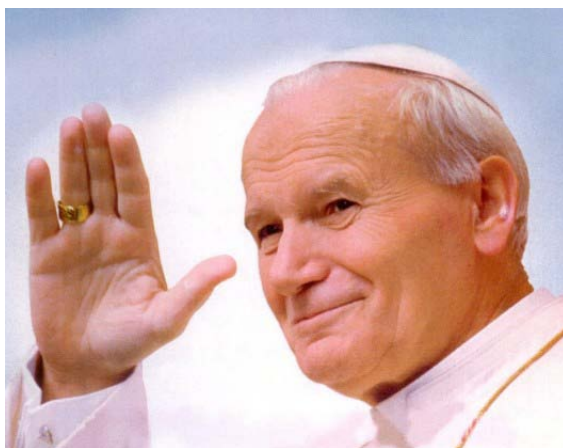
Atgaila tarptautinėje politikoje šiandien iš tikrųjų reikalinga visoms šalims, kurios savo veiksmais pažeidė tarptautines normas ir taiką bei elgėsi ne pagal krikščioniškas nuostatas. Esu įsitikinęs, kad situacija pasikeistų visų piliečių naudai tuo atveju, jei pati Lenkija pripažintų ir atsiprašytų Lietuvos už tarpukario metu įvykdytą Vilnijos okupaciją ir gyventojų lenkinimą****, Rusija – už visas nuo XVII - XX a. vykusias okupacijas, lietuviško rašto draudimą, lietuvių tremtis iš savo etninių žemių.

Kad tai yra įmanoma, rodo neseniai įvykę istoriniai faktai, kuomet Lenkijos prašymu Rusija atsiprašė Lenkijos už Katynės tragediją. Santykiai tarp šių šalių labai pasikeitė - atšilo. Tai gražus pavyzdys. To galime tikėtis ir mes. Neatsiprašymas, kaip ir neapgailėta nuodėmė, susiklosčius nepalankioms aplinkybėms, gali pasireikšti kaip kaimynų vykdomas blogis ir mes - Lietuva, kaip santykinai maža šalis, to nepakeisime. Tai saisto mūsų nepasitikėjimą Lenkija ir Rusija. Tad mūsų atleidimas yra procesas, kuris turėtų sąlygoti ir kitos pusės pasikeitimą. Mūsų atleidimas turėtų padėti jai keistis. Galų gale tai turi atvesti prie bendrų santykių situacijos pasikeitimo. Tik apgailėta ir atleista nuodėmė šalių politikams leidžia naujai pažvelgti į savo kaimyną, nesvarbu, koks jis, mažas ar didelis, su pagarba, nuoširdumu, pasitikėjimu. Toks darbas – padarytas žaizdas įvardinti ir atleisti, klystančiam patarti ar pikta darantį sudrausti - yra gailestingumo darbas savo kaimynui.

Toks drąsus užsienio politikos žingsnis ypač reikalingas ir mūsų Tėvynei, nes nubrėžia aiškia taikaus gyvenimo su dideliais kaimynais perspektyvą, kuria stabilią Lietuvos valstybę, Jos gyventojams suteikia šiandien būtino pasitikėjimo savo šalimi. Gėda turėtų būti tiems Lietuvos politikams, kurie kaip bailiai drebiną savo kinkas prieš didesnę savo kaimyną ir tuo pačiu elgiasi nepagarbiai ir neoriai prieš mažą savo šalį Lietuvą, kuriai turėtų ištikimai ir drąsiai tarnauti. Tokia negatyvi pozicija palieka pėdsaką šalies viduje: auga nepasitikėjimas valdžia, kuriasi psichologiniai gyventojų nepilnavertiškumo kompleksai savo šalies atžvilgiu bei ruošiamą dirva masinei Lietuvos gyventojų emigracijai, kaip atsakas į nepasitikėjimą savo valstybe ir valdžia. Jaučiamės niekingi dėl to, kad smerkiame save už baimės ir kančios slėpimą. Šiandien galime tik konstatuoti, kad savo didžiųjų kaimynių Lenkijos ir Rusijos atžvilgiu Lietuva yra patekusi į tikrą tarptautinių santykių krizę, kur pagrindinę vietą užima paslėptas pyktis. Užuoat vykdydami pataikavimo, baimės ir kančios nuoskaudų slėpimo politiką, Lietuvos valdžia turėtų atsigręžti į brandžią susitaikinimo politiką. Mūsų drąsiai įvardinta agresija, patirta iš didžiųjų kaimynų pusės jokiū būdu neuždaro mums durų, bet atveria gražią viltį į ilgalaikę taiką. Į kokius istorinius faktus šiandien turėtume atsigręžti ir atsiremti, norėdami tęsti taikos politiką?

Pirmiausia, Lietuvos prezidento Antano Smetonos tarpukariu pradėta taikos politika su Rusija, tuomet - Sovietų Sąjunga. Užuoat skaudžių netekčių, ji davė ir gražių vaisių: 1939 m. spalio mėn. 10 d. - 1940 m. lapkričio mėn. 6 d. Lietuva atgavo savo sostinę Vilnių.

Popiežiaus šv. Jono Pauliaus II inicijuotas Vilniaus vyskupijos prijungimas prie Lietuvos bažnytinės provincijos (1991 m.) buvo esminis žingsnis Lietuvai ir Lenkijai susitaikant. Priminsiu kiek vėliau Lietuvoje viešėjusio Didžio Popiežiaus žodžius, pasakytus Lietuvos lenkams: „Jūs esate lenkų kilmės lietuviai“. Šiuo pasakymu jis nesiekė analizuoti praeities santykių, nes tai būtų atvėrę lietuvių ir lenkų istorines žaizdas, bet žiūrėdamas į priekį palinkėjo jiems europietiško supratimo atsiriboti nuo tautinio egoizmo, būti nuosaikumo, taikos bei katalikiško tikėjimo nešėjais, stiprinant bendrą mūsų Tėvynę Lietuvą, jos valstybingumą, pilietiškumą dėl visų bendro gėrio. Pagarba, tolerancija kultūrinės autonomijos ribose turi būti vienodai rodoma visiems Lietuvos piliečiams, neišskiriant, kuriai tautinei bendrijai tas asmuo priklausytų. Geras žinojimas ir mokėjimas bendrauti valstybine lietuvių kalba visų tautinių bendrijų nariams nepadarys jokios žalos, bet priešingai - pakels šių Lietuvos piliečių bendrą išprusimą ir išsilavinimą. Tačiau be visų šių žemiškų dalykų, svarbiausia - turime nuolat pasitikėti Viešpačiu (Mykolas Giedraitis), maldoje Jam dėkoti už mūsų bendros Tėvynės Lietuvos laisvę ir prašyti taikos Tėvynei. Dar daugiau: užgimusi meilė Dievui, Tėvynei ir artimui šalies viduje, gali spinduliuoti ir į išorę - tarptautinius santykius. Anot popiežiaus Pranciškaus, saugant savo tapatybę, semiantis stiprybės iš savo "šaknų" - garbingosios praeities, Lietuva gali tapti taikaus bendradarbiavimo tarp Rytų ir Vakarų tiltu.

Popiežius šv. Jonas Paulius II

Lietuvos tautinė ir pilietinė politika bendradarbiaujant su Europos Sąjunga.

ES bendrijos nuostatose viena pagrindinių principų užima subsidiarumo principas, reiškiantis, kad kiekviena bendrijos šalis visus valdymo, politinius, kitus valstybėje kylančius klausimus pradeda spręsti ne centralizuotai, bet nuo žemiausios valdymo grandies, pradedant nuo savivaldos

iki aukščiausios tos šalies valdžios institucijų. Egzistuojant gyvai savarankiškų Europos šalių bendruomenei užsimezga ir tikras bendradarbiavimas bei solidarumas, o ne nuleistas iš „viršaus“. Toks kelias ES sudarančioms suverenioms valstybėms ir jų piliečiams yra naudingesnis, o Europos šalių bendrijai sudaro sąlygas išlikti stabiliai ir atveria galimybes toliau plėstis. Todėl centralizuota Strasbūro (Briuselio) valdžios galios yra ribotos ir reikalingos tik pagalbai atskiroms į krizę patekusioms ES bendrijos šalims bei vykdyti bendrai ES politikai, kuri saugoja visų šių Europos šalių bendrus interesus, neapribojant jų suvereniteto. Todėl visapusiškam bendradarbiavimui - taip, tačiau bet kokiai juridinei priklausomybei - ne. ES bendrijos šalių laisvam bendradarbiavimui užtikrinti neturėtų būti priimami viršnacionaliniai ES bendrijos įstatymai. Tai suponuoja krikščioniškos vertybės, kuriomis rėmėsi ES bendrijos kūrėjai, nes krikščionybė skelbia laisvą tautų bendriją ir jų savitos kultūros klestėjimą. Jei būtų visuomet nuosekliai laikomasi šių ES bendrijos principų, neturėtų iškilti tokių problemų kaip Brexit. Kaip galimas tokio solidarumo pavyzdys yra viena svarbiausių aktualijų - tai karo pabėgėlių priėmimas. ES siūlo Lietuvai priimti apie 1100 karo pabėgėlių iš Sirijos. Išreikšdami krikščionišką gailestingumą, privalome solidarizuotis su visos ES šalimis, tačiau tuo pačiu metu negalima pamiršti ir pavojų: pirma, kad nebūtų daromas neleistinas verslas su žmonėmis, o vietoj karo pabėgėlių nebūtų siunčiami „ekonominiai“ imigrantai; antra, kad nebūtų daroma svetima mūsų kraštui fundamentalistinio musulmoniško tikėjimo įtaka. Todėl būsimus imigrantus privalome įvairiapusiškai pažinti kaip asmenis. Trečia, imigrantų skaičius turi atitikti mūsų šalies galimybes ir pamatuotą saiką. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į Sirijos karo pabėgėlių priėmimo galimybes Lietuvoje, pirmiau turėtų būti priimami labiausiai nuo karo nukentėję religiška ir kultūriškai mums artimesni Sirijos krikščionys. Be abejo, turime būti gailestingi visiems žmonėms be išimties, nepriklausomai nuo tikėjimo, rasės, tačiau, kita vertus, drąsiai, aiškiai ir nedviprasmiškai turime įvardinti tiesą, kad islamas krikščionių yra vertinamas kaip klaidatikystė, o jos pasekmė yra sumišusi religinė ir politinė sistema - šariatas, prieštaraujantis pasaulietinei valstybei bei valstybės bei religijos institucijų nepriklausomybės viena

nuo kitos principui. Į tokį Lietuvos piliečių krikščionių vertinimą turėtų atsižvelgti visos Lietuvos valstybinės institucijos. Gerbdamos Lietuvos tradicines religijas, neturėtų priimti sprendimų, keliančių pavojų Lietuvos piliečiams. Tačiau tuo pačiu metu negalima pamiršti, kad, anot vyskupo Jono Borutos, pabėgėlių priėmimas yra pagarbos vertas didžios artimo meilės žestas, kad

mus ir mūsų tautą laimintų Viešpats.

Korektiški prieš asmenis, bet ne prieš klaidingas Lietuvai ir ES bendrijai ideologijas

Monsinjas Alfonsas Svarinskas

Kreipiamės į krikščioniškos ir tautinės krypties partijas, remiančias ir puoselėjančias Lietuvoje konservatoriškas ir krikščioniškas vertybes. Šioms partijoms reiktų išlikti labai atidžioms, kad nenukryptų nuo savo pasirinkto kurso ir vertybių. Negalima leisti šiose partijose įsigalėti baimei prieštarauti politikams, nuklydusiems nuo tiesos ir moralės. Tačiau kritikuokime darbus, požiūrį, programas, bet nežeminkime asmenų. Kiekvienas žmogus turi nelygstamą vertę, nes sukurtas pagal Dievo paveikslą. Įsigalėjus bet kokiai asmeninei neapykantai tarp politikų, nebepaisoma bendrų šalies interesų. Todėl šiandien būtina sekti įsigalinčias individualizmo, agresyviojo sekuliarizmo ar etinio reliatyvizmo ideologijas, kurios kursto neapykantą tikintiesiems, saviems tautiečiams, partizanams, niekina Lietuvos istoriją, sukelia grėsmę Lietuvos suverenitetui, valstybinei kalbai ir šalies teritorijos vientisumui. Politikams linkime išlikti budriems: šios naujos ideologijos pateikiamos visuomenei lygiai taip pat populiariai, kaip kadaise buvo pateikiamos didžiulę žalą žmonijai atnešusios komunizmo ar nacizmo „vertybės“. Šiandienos visuomenei, blaškomai įvairiausių pasaulio politinių audrų, reikia to kasdienio stabilumo, nuoseklumo, kurį duoda krikščioniškas mokslas. Jis leidžia tautai ramiai dirbti ir kurti, užuot būti blaškomai tarp kraštutinių

kairiųjų ir dešiniųjų politinių jėgų. Pagal Šv. Raštą: „...akimis regėsi savo Mokytoją. Jeigu nuklystum nuo kelio į dešinę ar į kairę, jo balsą iš už nugaros girdėsi tau sakantį: „Štai tikrasis kelias! Juo eikite!““ (Iz 30,20-21). Ši pranašystė išsipildė - Kristus yra kelias, tiesa ir gyvenimas. Kaip Jėzus nuramino audrą bangų blaškomoje savo mokinių valtelėje, Jis ir šiandien darbuosis mūsų tautos ir valstybės labui, tereikia Jį surasti, Juo pasitikėti ir stengtis gyventi pagal Dievo valią.

Tuo pačiu pakalbėkime ir apie ES bendriją. Ar verta pritarti kai kurioms ES bendrijoje įsigalinčioms centralizmo nuostatoms, norinčioms iš ES šalių atimti kuo daugiau jų suvereniteto ir dar labiau stiprinti centralizuotą valdžią? ES bendrija pagal savo prigimtį, jei pažiūrėsime ES bendrijos susikūrimo principus, kūrėjų valią, šiandien turėtų būti laisva suverenių ES šalių sąjunga. Tai solidari sąjunga, neatsisakanti kiekvienos unikalios šalies suvereniteto ir kultūros. Tai suponuoja krikščioniškos vertybės, kuriomis rėmėsi ES bendrijos kūrėjai, nes krikščionybė skelbia laisvą tautų bendriją ir jų savitos kultūros klestėjimą. Deja, šiandien yra pavojaus, kad neatsitiktų taip, kaip buvo kilę Rusijoje ar vėliau, tarpukaryje, Vokietijoje, nugalėjus komunizmo ir nacionalsocializmo neapykantos ideologijoms. Todėl ES bendrijos Konstitucijoje privalo būti paminėtos ES bendrijos tradicinės krikščioniškos vertybės kaip nuolatinės taikos pagrindas tarp esamų ir būsimų ES bendrijos šalių, toleruojamas pasiaukojimas Švč. M. Marijai, kaip dangiškajai ES globėjai. Kad artimo meilė netaptų utopiška, pirmoje vietoje, kaip sau artimiausią tautą ir šalį, krikščioniškai mylėkime ir gerbkime savo Tėvynę Lietuvą, saugokime Jos suverenitetą, vientisumą, puoselėkime mūsų tautiškumą ir kultūrą, valstybinę lietuvių kalbą, o remiantis solidarumu - ir visą ES bendriją kaip laisvų Europos tautų sąjungą.

Apibendrinimas ir išvados

Lietuvos karalius Mindaugas atskiras savarankiškas baltų kunigaikštystes iki pat Naugarduko sujungė į vieną stiprią Lietuvos valstybę, siekė, kad tauta pažintų tikrąjį Dievą ir su Jo pagalba gyventų ir klestėtų. Dėl šių Mindaugo nuopelnų mes istorijos kelyje sustiprėjome ir galbūt dėl šio Jo žingsnio išlikome. Lietuvos (ir

Rusios) didysis kunigaikštis Gediminas pasauliui parodė Lietuvos atvirumą ir toleranciją, kuri pirmiausia pasireiškė jo asmeniniuose santykiuose su įvairios pasaulėžiūros ir tautybės žmonėmis konkrečiose situacijose. Gedimino tolerancija ir nuolankumas - Dievo duoti mūsų tautos bruožai. Kaip kadaise rašė Daukantas, lietuviai - natūraliai krikščioniška tauta. Vėliau, Vytauto Didžiojo laikais Lietuva suklestėjo kaip didi Europinė šalis. Savo santykiuose su didesniais kaimynais, bent jau psichologiškai, nepamirškime svarbaus mus paguodžiančio istorinio fakto, kad dabartinė Lietuva, jos etninės žemės yra ne kas kita, o kadaise buvusios didžiulės Europos valstybės - Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorinė Metropolija, tėvonija. O kas šiandien būtume be ilgaamžės istorinės Lietuvos sostinės Vilniaus? Ar įsivaizduotumėte Rusiją be Maskvos, o Lenkiją be Varšuvos? Istorinė pamoka mums slypi Šv. Rašto tekste, kur Viešpats sako: „Tačiau kas Viešpaties bijo, tas lieka didis per amžius“ (Jdt 16, 15-16). Faktinis LDK valdovas Vytautas, nors ir netapęs Lietuvos karaliumi, kartu su Lietuvos - Lenkijos karaliumi Jogaila, sekdamis Viešpatį galutinai užbaigė Lietuvos Krikštą. Einant toliau mūsų istorija, ATR laikais, Lietuva, kaip Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, saugodama savo valstybingumą nuo Rusijos įsigalėjimo, Krėvos ir Liublino sutartimis susijungė su Lenkija. Deja, tuo pačiu metu vieną iš paskutinių keletą šimtmečių savo didikų buvo pajungta „Karūnos“ interesams, gal todėl šiandien turime kompleksuotą lietuvių tautinį mentalitetą, charakterį, dažnai nuvertinantį savo tautą, kalbą, valstybę kitų kaimyninių tautų, kultūrų naudai. Nepamirškime ir tai, kad po valstybės žlugimo Rusijos imperijos carai, vėliau tarpukario Lenkija, Lietuvos pietryčiuose vykdė tautų maišymo politiką, o lietuvių kalbą persekiojo įvairiomis formomis: drausdami viešai vartoti, uždarinėdami lietuviškas mokyklas, neleisdami melstis Bažnyčiose („polska viara“), draudė ir riboję lietuvišką spaudą. Tai davė atitinkamus

rezultatus: slaviška kalba, kultūra, išplitusi Lietuvos pietryčiuose pasiglemžė ir dalį lietuviškų etninių žemių. Sovietmečiu slavų tautų kultūroms Lietuvoje buvo sudarytos prioritetinės sąlygos plisti.

Šiandien Lietuvos tautinės bendrijos gali laisvai puoselėti savo kalbą, kultūrą. Deja, neretai čia perlenkiama lazda, kai tai bandoma daryti valstybinės lietuvių kalbos bei kultūros sąskaita. Lietuvoje suteikiamos neregėtai didelės teisės Lietuvos tautinių bendrijų švietimui. Čia nėra analogų pasaulyje: tautinių bendrijų mokyklų skaičius tautinių bendrijų mokiniams vos ne dvigubai viršija Lietuvos vidutinį statistinį rodiklį! Ar tokia situacija skatina tautinių bendrijų Lietuvos piliečius integruotis į šiandienos Lietuvos valstybę? Tauta, kuri yra sukūrusi valstybę, savo kalbos svertų negali perleisti kitoms tautoms, nors ir labai jos būtų kultūriškai ar istoriškai artimos. Tai reikštų tos krašto dalies ne tik kultūrinį, kalbinį, o ateityje ir teritorinį uždaramą, atskirumą. Tokiu būdu perspektyvoje susidarytų objektyvios sąlygos pažeisti valstybės teritorinį vientisumą. Tokiai grėsmei išvengti, Lietuvos piliečiams, bet kurioje Lietuvos teritorijoje, negali būti sudarytos blogesnės sąlygos pasirinkti mokyklą su valstybine kalba, nei kurią nors tautinių bendrijų mokyklą*****.

*Akademikas Zigmantas Zinkevičius.
Nuotrauka iš Bernardinai.lt*

Daugelį savo trūkumų, klajonių įveikėme, tačiau šiandien reikia saugotis, kad neapgalvotais „madingais“ kairiojo liberalizmo ideologijos padiktuotais sprendimais neišbarstytume savo protėvių palikimo. Ką turėtume rinktis? Tautinės ir krikščioniškos vertybės yra amžinos ir Dievo duotos. Taigi, mes, Lietuva, pasirinkę jas, sustiprinsime savo šalį, pagerinsime žmonių gyvenimą, pristabdysime nenaudingą mūsų šaliai masinę emigraciją. 50 metų trukmės sovietinis laikotarpis, kuriame egzistavo valdžios prievarta prieš asmens laisvę, pagimdė šiandienos kitą kraštutinumą - individualizmą. Jis yra kairiojo liberalizmo ideologijos vaisius. Individualizmas nėra demokratinės asmens teisės ar laisvės. Jis nieko negali duoti nei tautai, nei žmogui, o priešingai - *griauna bendruomenes, kurios sudaro pilietinės visuomenės pagrindą, tautą, kuri sukūrė Lietuvos valstybę*: (1) iškreipdamas tikrąsias žmogaus ir tautos dvasines vertybes, jas keičia į materializmą, kūniškų malonumų ir patogumų vaikymąsi, tokiu būdu tautą dezorientuoja, piliečius skatina

emigruoti, (2) brukdamas sinkretizmo ideologiją, Bažnyčią, tikinčiųjų bendruomenę išsklaido po įvairius žmonių ir šalių tikėjimus, kurie neturi Lietuvoje savo tradicijų, (3) inicijuodamas dvigubą pilietybę, kėsina panaikinti vieną Lietuvos pilietybę, kuri jungia ir suburia įvairių tautybių Lietuvos piliečius bendram darbui savo Tėvynei. Kairiojo liberalizmo mąstysenai įsigalėjus valstybėje, perdėtai sureikšminamas rinkos savireguliacijos ir individualių žmonių nuomonės vaidmuo, vykdomas taip vadinamas „politinis sprendimas“, o vis labiau ignoruojamas žmogiškasis proto bei mokslo faktorius. Kyla pavojus, kad valstybėje, įvairiose jos valdymo lygmenyse, likusiose be kompetencijos ir atsakingo šeimininko vaidmens, gali įsigalėti netvarka, savivalė ir anarchija. Panašiai jau yra atsitikę, kai aukščiausio lygmens valstybės institucija ėmėsi pati spręsti ne jos kompetencijai priklausančius šeimos prigimties klausimus.

Už vyro ir moters santuoka pagrįstą šeimą liudija religija ir sociologijos mokslas. Aiškinamos įvairios „šeimos formos“ neleidžia priimti efektyvesnių tradicinę šeimą stiprinančių įstatymų, kurie tuo pačiu gerintų ir gyventojų demografinius rodiklius. Perspektyvoje tautos mažėjimas kelia pavojų jos išlikimui ir valstybės ateičiai. Tautinėje srityje kairysis liberalizmas propaguoja nepasiteisinsų multikultūriškumą (internacionalizmą), skatina kitų tautų ekonominę imigraciją. Čia „pigis darbo jėga“ dažniausiai paimama iš Ukrainos ar Baltarusijos. Kaip rodo pavyzdžiai Vakarų šalyse, ten, kur nevaldomai apsigyvena daug „ekonominių“ kitų kultūrų imigrantų, vietos gyvenimo aplinka tampa labai nesaugia. Galima pastebėti, kad čia pirmiau rūpinamasi individo klestėjimu, ne visuomenės gerove. Blogos gyvenimo sąlygos, mažos algos Lietuvos piliečius verčia išvykti. Tačiau kairiojo liberalizmo pagimdyta individualizmo yda valstybėje emigraciją paverčia masiniu reiškiniu kaip tikėjimu - naująja pagonybe, kurios stabas yra pinigai. Toks perdėtas rūpestis „auksu“ jokių būdu negali būti išgydomas vien materialiomis priemonėmis - didinant piliečių algas, patogumus ar materialųjį turtą, kurių pervertinimu ir klesti individualizmas. Individualizmo sureikšmintos materialiosios pasaulio vertybės yra perdėm laikinos ir trapios, kad ant jų pagrindo kurtume laimingą visuomenę ir stiprią Lietuvos valstybę, besirūpinančią savo piliečiais. Be to, iš kur paimti tiek materialių resursų atgimstančiai valstybei, kad patenkinti emigruojančių dėl didesnės algos tautiečių norus? Visa tai sudėjus darosi labai panašu, kad žmonės, suklaidinti kairiojo liberalizmo ideologijos, sąmoningai ar ne, tarsi vykdo paslėptą tautos genocidą, kurio pasekmės tautai gali būti ne ką mažiau tragiškos, nei XX a. vykdytos Stalino represijos prieš mūsų tautą. Skirtumas tik tas, kad šiandieninį tautos naikinimą ne smurtinėmis priemonėmis vykdo ne kas kitas, o mes patys. Kur yra išeitis?

Lietuvos politikui šiandien nereikėtų svyruoti kaip nendrei - nuo vieno kraštutinumo bėgti prie kito: nuo buvusio sovietinio autoritarizmo prie individualizmo. Sveikas protas čia sako ugdyti savo tautą, stiprinti pilietinę bendruomenę, pradėdant nuo paramos tradicinei šeimai. Per mokyklas, informavimo priemones visuomenėje ugdant pilietiškumą, integruoti kitų tautų Lietuvos piliečius į vieną solidarią piliečių bendruomenę. Mokykloje įvairiomis patriotinio ugdymo programomis, moksleivių pažintine ir kultūrine veikla skatinti patriotizmą, kad piliečiai našiai dirbtų, aukotųsi savo šaliai. Privalomas Lietuvos istorijos egzaminas yra tinkama priemonė piliečių patriotiškumui ugdyti. Nacionalizmas Lietuvoje gali išaugti tik dėl gynybinio pobūdžio, tačiau jis niekada negrasins kitoms tautoms, Lietuvos kaimynėms, nes Lietuva yra gyventojų skaičiumi ir teritorija maža valstybė. Lietuvoje niekada nebus nacionalizmo neapykantos, jei tautiškumas eis kartu su daugumos išpažįstamu katalikų tikėjimu. Tikėjimo pagrindas - Krikštas yra Dievo malonė, perduodamas tėvų vaikams. Šeimoje pradėtas krikščioniškas auklėjimas privalo tęstis mokykloje ir saviugda per visą žmogaus gyvenimą. Visatos kontekste žmogus be tikėjimo yra niekas, tik dulkelė, tik bereikšmis skaičius.

Vilniaus arkiv. Pal. Jurgis Matulaitis

Lyginant dabartinę Lietuvos valstybę su buvusia LDK, mes tapome maža šalimi ir žmonių, ir teritorijos prasme. Galbūt dėl to, kad paskutiniai Europoje priėmė Krikštą, vietoj tikrojo Dievo dar ilgai garbinome pagonių dievaičius, per mažai rūpinomės savo sena turtinga kalba, jos raštu, piliečių ugdymu, ypač pasiremiant savo istorija. Lietuvos kaimynės tai darė ir amžiais stiprėjo bei augo dažnai ne kieno nors kito, o mūsų Lietuvos teritorijos ir nutautėjusių lietuvių sąskaita. Sėkmingos šiuolaikinės lietuviškos civilizacijos pavyzdžiai, su nedidelėmis išimtimis, galėtų būti tarpukario A. Smetonos Lietuva, išugdžiusi Lietuvos partizanus, iki Nepriklausomybės atstatymo aktyviai veikusios lietuviškos katalikiškos bendruomenės JAV, Australijoje. Bendruomenės sėkmę parodo tos bendruomenės „užsidegimas“, aktyvumas, svetingumas, tarpusavio pagarba ir meilė kiekvienam tos bendruomenės asmeniui ir šeimai. Tokios gyvybingos krikščioniškos bendruomenės ašis visada buvo Kristaus Geroji Naujiena, patriotiškumo bei krikščioniško atsakingumo motyvai dirbti Bažnyčiai, savo kraštui, tautiečiams. Kaip gražus tokio idealo pavyzdys yra Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio testamentas šiandienos pasauliui: „Nugalėk blogį gerumu“. Palaimintasis arkivyskupas savo elgesiu, darbais aukojosi dėl visų savo ganomųjų, skleisdamas krikščioniškosios tolerancijos gėrį visai Lietuvos visuomenei. Tai turėjo

įtakos ir tuometinės Lietuvos valstybės vykdomai politikai tautinių bendrijų atžvilgiu. Ne paslaptis, yra Lietuvos žydų, viešai pareiškusių, kad rinkdami Lietuvos Seimą balsuoja už tautininkus, šiandien liudija, kad A. Smetonos laisva katalikiška Lietuva tarpukaryje suteikė visas šiai Lietuvos tautinei bendrijai reikalingas teises. Tai mums stiprybę teikiančios istorinės pamokos ir Lietuvos tolerantiškumą kitoms tautoms parodantys gyvi pavyzdžiai. Pasisėmusi stiprybės iš savo didingos praeities, Lietuva gali būti didi savo dvasia ir unikali šalis pasaulio tautų bendrijoje.

Be vidaus pavojų, kylančių iš agresyvaus sekuliarizmo bei kairiojo liberalizmo ideologijų, šiandien kyla ir daug išorinių grėsmių Lietuvai, kaip valstybei. Lenkijoje ir Rusijoje atgyjantis nacionalizmas yra pavojingas ne tik mums, bet ir visoms jų kaimynėms. Visų labai dėl taikos išsaugojimo ES ir visame pasaulyje šios didelės mūsų kaimynės turėtų rinktis labiau liberalias vertybes, ypač tas, kurias keliaudamas po tas šalis skelbė filosofas Leonidas Donskis. Kosmopolitizmas, globalizmas mažoms šalims gali būti labai pavojingas ar net pražūtingas, nes jos dažnai turi savivertės ir savo tapatybės išsaugojimo problemų, tačiau didelėms - išganingas, nes neleistų pasireikšti jų pavojingam norui valdyti kitus ir tautiniam egoizmui. O mums, ypač dabar, turėtų tapti aktualūs Stasio Šalkauskio bei Antano Maceinos tautinio ugdymo idėjų realizavimas. Katalikiškumas, kuris remiasi Šv. Raštu, Katalikų Bažnyčios tradicijomis, Bažnyčios tėvų mokymu yra nuo karaliaus Mindaugo krikšto paveldėtas lietuvių tautos tapatybės bruožas. Kad jis būtų tautoje gyvas ir veiksmingas, šeimos, visuomenės, mokyklos ir Bažnyčios pajėgomis privalo būti žmonėse nuolat udomas, pasiremiant tais autentiškais Bažnyčios šaltiniais ir tautos tradicija bei kultūra. Tarptautiniuose santykiuose su ES bendrija turime vadovautis solidarumo ir subsidiarumo principais*****. **Telaimina Viešpats** šią laisvų tautų bendriją, kuri puošiasi Švč. M. Marijos vėliava su žvaigždėmis danguje, teveda Ją ir tegloboja kartu su Švč. Mergele Marija, Dievo Motina.

* Nacionalinis Lietuvos istorijos laikraštis „Voruta“ - Petro Šidagio str. [„Tautinės mažumos ar tautinės bendrijos Lietuvoje?“](#).

** Interneto dienraštis „Alkas.lt“ - Teodor Narbutt. Pomniejsze pisma historyczne szczególnie do histoyri Litwy odnoszące się, Wilno. 1856, s. 268-270. Iš lenkų kalbos vertė Tomas Baranauskas. [„T. Narbutas. Tikrosios Lietuvos sienų su slavų žemėmis aprašymas“](#).

*** Interneto dienraštis „Alkas.lt“ - Nijolės Vaišnytės str. [„Iš Rytų Lietuvos lenkinimo istorijos: N. Vaišnytė. Balatnos \(Varanavo\) apylinkių istorija“](#)

**** Krikščioniškos minties, kultūros ir visuomenės laikraštis "XXI amžius" - Juozo Tonkūno str. [„Atsiprašyti yra garbinga“](#).

***** Interneto dienraštis „Bernardinai.lt“ - Gintaro Karoso str. [„Pietryčių Lietuvos restauravimas“](#).

***** Interneto dienraštis „Bernardinai.lt“ - James Kalb str. [„Kodėl subsidiarumas giriamas žodžiais, o ne darbais?“](#)

Autorius Petras Dovydas Šidagis, Vilnius – Dieveniškės, 2021 m.

Tinklapiai:

- Pasauliečiai pranciškonai Dieveniškėse: <https://dieveniskes.shared.town>
- Krikščioniškosios Lietuvos vizija: <https://ltvizija.dieveniskes.shared.town>
- Katalikiškai Lietuvos karalystei – 770: <https://katalikiska.lt>